

Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem • Monošter, 16. aprila 2026 • Leto 36, št. 15

Parlamentarne volitve na Madžarskem so prinesle spremembe

*IZ PORABJA IN PREKMURJA...
stran 3*

*FURT JE RADA ŠTEJLA KNJIGE
stran 4*

*ZIDINE PRIPOVEJDAJO
stran 9*

PARLAMENTARNE VOLITVE NA MADŽARSKEM SO PRINESLE SPREMEMBE

Na parlamentarnih volitvah na Madžarskem 12. aprila je Péter Magyar premagal Viktorja Orbána. Volilna udeležba je bila rekordna – dosegla je skoraj 80 odstotkov, kar predstavlja najvišjo udeležbo v demokratični zgodovini države in presega tudi dosednji rekord iz leta 2002.

Volilna udeležba je bila na letošnjih parlamentarnih volitvah najvišja v demokratični zgodovini države (77,8).

Opozicijska stranka Tisza, ki jo vodi Péter Magyar, si je zagotovila dvotretjinsko večino v parlamentu. Po neuradnih podatkih bo Tisza imela 138 od skupno 199 poslanskih sedežev, Fidesz si jih je zagotovil 55, stranka Mi Hazánk pa 6 mandatov.

Stranka Demokratična koalicija je dosegla izjemno slab rezultat, nekaj več kot odstotek glasov, zaradi česar je celotno vodstvo stranke napovedalo odstop.

Dolgoletni madžarski premier Viktor Orbán je po 16 letih vladanja priznal poraz že na volilni večer. Ocenil je, da je izid za Fidesz boleč, a jasen. Poudaril je, da pomena volilnega izida za državo in narod v tem trenutku še ne morejo v celoti oceniti, saj bo to pokazal čas. Ob tem je dodal, da bodo tudi iz opozicije še naprej služili domovini in madžarskemu narodu. »Zdaj je naša naloga, da okrepimo naše skupnosti,« je še povedal.

Pomembno vlogo pri zmagi stranke Tisza je odigrala tudi mlajša generacija. Raziskave javnega mnenja so pokazale, da si je velik del mladih voliv-

cev želel političnih sprememb. V času pred volitvami so v Budimpešti potekali množični protesti in koncerti, ki so pritegnili številne mlade.

Bodoči madžarski premier Péter Magyar je po zmagi napovedal obsežne spremembe. Obljubil je, da bo zastopal vse

Madžare in da bodo zgradili državo, v kateri bo dobro biti Madžar. »Danes ste naredili čudež, danes je Madžarska pisala zgodovino,« je dejal Magyar. V nagovoru je obširno govoril o državi ter poudaril, da si ljudje želijo miru, ponovne povezanosti in bolj humane družbe. Poudaril je, da se zavedajo svoje odgovornosti in izjemno zahtevnih nalog, ki jih čakajo. Posebej se je obrnil na mlade, se jim zahvalil, ker so vrnili upanje v spremembe in pogumno Madžarsko ter pokazali, kaj pomeni graditi državo brez strahu. V govoru je še pozval predsednika države, vrhovnega sodnika in glavnega tožilca ter vodjo medijskega sveta k odstopu. Poudaril je tudi, da bo Madžarska znova postala močna zaveznica v Evropski uniji in Natu. Magyar je napovedal tudi boj proti korupciji in ustanovitev posebnih organov za preiskovanje domnevnih zlorab javnih sredstev. Po lastnih besedah želi Madžarsko preoblikovati v »moderno evropsko državo«.

Hkrati z državnoborskiimi volitvami, so lahko tisti, ki so se prej registrirali, glasovali tudi

za narodnostno listo. V Železni županiji so narodnostne volitve potekale v sedmih slovenskih naseljih. Za novega zagovornika Slovencev v madžarskem parlamentu je bil izvoljen predsednik Državne slovenske samouprave Karel Holec, ki je po volitvah povedal, da imata pri uresničevanju ciljev odločilno vlogo narodnostna lista in narodnostni zagovornik. »Namreč, predstavnik lahko učinkovito zastopa interese skupnosti, krepi kulturno avtonomijo ter pridobiva sredstva za uresničitev načrtov,« je še dodal Holec.

V Železni županiji je bila udeležba višja od državnega povprečja, znašala je 81,56 odstotka. Podobno kot prej, je v 2. in 3. volilnem okraju zmagal Fidesz. Zanimivo je, da je v Monostru in Andovcih zmagala Tisza.

V nedeljo zvečer je postalo jasno, da so iz Železne županije mandate dobili trije zmagovalci v enomandatnih volilnih okrajih, in sicer Róbert Rápl – Tisza (1. okraj), Péter Ágh – Fidesz (2. okraj) in Zsolt V. Németh – Fidesz (3. okraj).

Zliste stranke Tisza sta se v madžarski parlament uvrstila tudi Viktória Strompová, ki je kandidirala v 2. okraju, ter kandidat 3. volilnega okraja Nándor Zsolt Horváth.

Za Madžarsko se bo začelo zahtevno novo obdobje. Čeprav so prizori slavlja v Budimpešti kazali veliko olajšanje in navdušenje, novo vodstvo čaka zahtevna naloga. S samo zmago namreč nova vladna stranka ne bo mogla hitro izboljšati razmer, zgodovinski uspeh pa pomeni, da si je velik del Madžarov po dolgotrajni vladavini iste oblasti želel spremembe. Ključno vprašanje zdaj ostaja, ali bo Magyar ob visokih pričakovanjih znal politični preobrat uresničiti tudi v konkretnih ukrepih. (Slika na 1. strani je ilustracija.)

nvn

Porabske litere

Zveza Slovencev na Madžarskem ter Slavistično društvo Prekmurja, Prlekije in Porabja razpisujeta nagradni literarni natečaj za pripadnike slovenske narodne skupnosti na Madžarskem

Porabske litere 2026.

Literarni natečaj je namenjen trem kategorijam prijaviteljev:

- I. kategorija: učenci osnovnih šol,
- II. kategorija: srednješolci in študentje,
- III. kategorija: odrasli.

Vabimo vse zainteresirane, da se udeležijo natečaja in pošljejo pesmi, prozna ali dramska besedila. Prispevki so tematsko neomejeni, prijavitelji so pri izbiri teme svobodni.

Pri prozih besedilih bo žirija poleg klasičnih žanrov (črtica, kratka zgodba, novela, povest, roman) upoštevala tudi potopisno, reportažno in spominsko prozo, pri dramskih besedilih pa vse žanre. V I. kategoriji (učenci osnovnih šol) lahko prijavitelji pošljejo tudi ilustrirana besedila in stripe, pri čemer je poudarek na besednem delu besedila.

Za pesemska besedila velja, da prijavitelji pošljejo najmanj pet pesmi. Pri prozih besedilih bo žirija poleg klasičnih žanrov (črtica, kratka proza, novela, povest, roman) upoštevala tudi potopisno, reportažno in spominsko prozo, pri dramskih besedilih pa vse žanre.

Prispevki so lahko napisani v knjižni slovenščini ali v »domanjoj rejči« – porabščini.

O dobitnikih nagrad v vsaki kategoriji bo odločala tričlanska žirija, ki jo sestavljajo po dva predstavnika Slavističnega društva Prekmurja, Prlekije in Porabja ter predstavnik Zveze Slovencev na Madžarskem. Odločitev žirije je dokončna.

Nagrade znašajo:

- I. kategorija: prva nagrada 300 €, druga nagrada 200 €, tretja nagrada 100 €;
- II. kategorija: prva nagrada 300 €, druga nagrada 200 €, tretja nagrada 100 €;
- III. kategorija: prva nagrada 500 €, druga nagrada 300 €, tretja nagrada 200 €.

V prvi kategoriji prejmejo nagrado v višini 200 € tudi mentorji nagrajenih učencev.

Prijavitelji naj svoje prispevke pošljejo v treh natisnjenih izvodih ali v elektronski obliki najpozneje do 30. septembra 2026 na naslov: Zveza Slovencev na Madžarskem, Gardonyijeva ulica 1, 9970 Monošter/Szentgotthárd oz. zvezaslovencev@gmail.com ali porabje@gmail.com s pripisom »Literarni natečaj Porabske litere«. Prispevki naj bodo opremljeni z imenom in priimkom ter naslovom prijavitelja. Prispevki osnovnošolcev naj vsebujejo še podatke o mentorju/ici. Tipkopisov ne vračamo, ampak bodo shranjeni v arhivu Zveze Slovencev na Madžarskem. Prijavitelji dovoljujejo objavo svojih prispevkov v časopisu Porabje in v Porabskem koledarju.

Iz Porabja in Prekmurja v Betlehem: zgodbe, ki še živijo

Ko so na začetku 20. stoletja Prekmurci in Porabci odhajali čez ocean, niso vedeli, ali se bodo še kdaj vrnili. S seboj so vzeli le najnujnejše. In nekaj, češar ni mogoče zapakirati: jezik, navade in spomine na dom.

Avtorica zbornika Klaudivija Sedar

Prav ti spomini danes znova oživljajo v zborniku Sledi Prekmurja čez ocean, ki ga je pripravila Klaudivija Sedar. V njem je zbrala 13 zgodb izseljencev iz Prekmurja in Porabja ter njihovih potomcev v ameriškem mestu Betlehem v Pensilvaniji.

Zgodbe so čakale, da jih nekdo zapiše

Ideja za knjigo se ni rodila naključno. Sedarjeva je Betlehem obiskala zaradi povsem drugega razloga – digitalizacije matičnih knjig evangeličanske cerkve sv. Ivana. A ob tem se je odprlo še nekaj drugega. »Pomislila sem, da bi bilo škoda, če bi ob vsem tem izginile še zgodbe ljudi,« pripoveduje. Tako je začela zbirati spomine predvsem vnukov in pravnukov tistih, ki so iz Prekmurja in Porabja odšli v Ameriko. Nastalo je 13 pripovedi. Vsaka drugačna, a vse po-

vezane z istim vprašanjem: kako je živeti med dvema svetovoma.

Zakaj prav Betlehem?

Na prvi pogled morda ne navadna izbira, a Betlehem je bil na začetku 20. stoletja eno ključnih industrijskih

središč. Mesto je raslo ob mogočni jeklarni, eni največjih na svetu, ki je ponujala delo tisočim priseljencem. Za ljudi z Goriškega in iz Porabja, kjer je bila zemlja skromna, družine pa številčne, je to pomenilo priložnost. Tam so lahko začeli znova. A ni šlo le za delo. Kot pripovedujejo sogovorniki v knjigi, jih je okolje spominjalo na dom. Pokrajina, polja in občutek skupnosti so bili presenetljivo domači.

Med jeklarno in domačim jezikom

Življenje ni bilo lahko. Moški so večinoma delali v jeklarni, ženske v tekstilni, tobačni industriji ali trgovinah. Delali so veliko, pogosto cele dneve. A hkrati so ohranjali tisto, kar so prinesli s sabo. Govorili so prekmursko, se družili med seboj, gradili cerkve in skupnosti. Prav cerkev je bila pogosto sre-

dišče njihovega življenja; prostor, kjer so ostajali povezani. Zanimivo pa je, da se je jezik skozi generacije počasi izgubljal. Vnuki danes večinoma govorijo angleško, čeprav se mnogi še spomnijo, da so kot otroci razumeli skoraj vse. »Želeli so postati dobri Američani,« pravi Sedarjeva. »Zato so se starši odločili, da bodo z otroki govorili angleško.« A kljub temu jezik ni povsem izginil. V knjigi najdemo tudi zgodbe ljudi, ki še danes govorijo prekmurščino – včasih celo z besedami, ki jih v Prekmurju skoraj ne slišimo več. Morda le še v Porabju.

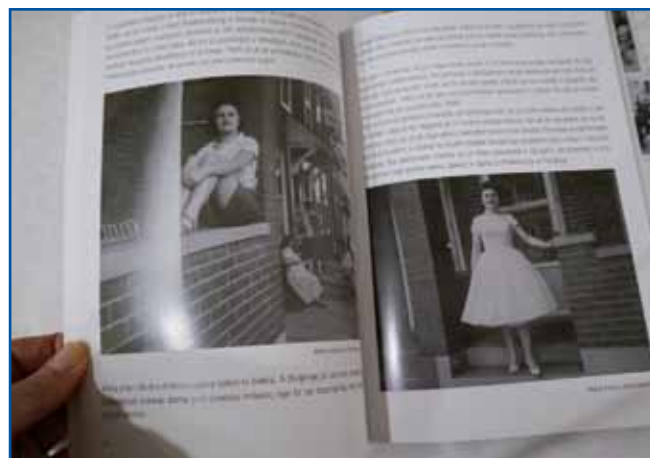
Spomini, ki oživijo šele pozneje

Posebnost teh zgodb je njihova toplina. Ko so sogovorniki začeli pripovedovati o svojih starih starših, so se – kot pravi avtorica – skoraj vrnili v tisti čas. Spomini niso govorili o bogastvu, temveč o delu, skromnosti in povezanosti. O hišah, kjer je živelo več generacij. O vrtovih in prašičih, podobnih, kot so bili "doma". O paketih, ki so potovali čez ocean – iz Amerike oblačila, iz Prekmurja bučno olje in suhe gobe. In tudi o tišini. Mnogi o domačih krajih niso radi govorili. Kot da bi želeli pustiti težko življenje za sabo, a ga hkrati nikoli zares pozabiti.

Ko osebna zgodba postane skupna

Med zgodbami so tudi takšne, ki presenetijo. Ena izmed njih je avtorico povezala celo z lastno družino prek stare fotografije, ki jo je našla pri sogovorniku na drugem koncu sveta.

Takšni trenutki pokažejo, kako tesno so prepletene poti ljudi iz majhnega prostora. V knjigi se pojavljajo tudi priimki, ki so še danes živi v Porabju in Prekmurju. In kraji, ki jih dobro poznamo: Števanovci, Sakalovci, Križevci, Beltinci ... To niso oddaljene zgodbe. To so naše zgodbe.

Sedarjeva je zbrala spomine predvsem vnukov in pravnukov tistih, ki so iz Prekmurja in Porabja odšli v Ameriko.

Imena, ki še vedno živijo med nami

Za temi kraji stojijo konkretne usode tako Prekmurcev kot Porabcev, ki so odhajali čez ocean. Med njimi je denimo zgodba Eugena Novaka, katerega dedek György Novak je iz Kuštancov odšel v Ameriko in tam ustvaril novo življenje. Podobno življenjsko pot razkrivajo tudi družinske zgodbe Carol Dean Henn s koreninami pri Jožefu Kuzmi iz Vučje Gomile in Vilmi Žbül iz Gradišča, pa Mary Carol, ki je iz porabskega prostora v Ameriko odšla nekoliko pozneje, ter Albert Holczman, v čigar zgodbi se prepletajo družine Filipič, Kovač in Holczman. V zborniku se vrstijo tudi pripovedi potomcev, ki danes živijo med dvema svetovoma – od Sharon Lintner in Sheile Elaine Novak do Marie Jordan, pa tudi tistih,

ki svojo vez s Porabjem še vedno aktivno raziskujejo in ohranjajo, kot so Kathy Bokan Remaly, Shirley Daluisio, Christine Hrichak in Ronald Hari, katerega družinske poti vodijo tudi v Križevce in Lemerje. Posebno mesto ima tudi Stephen Antalics, ki je prav iz osebnega vpraša-

nja o lastni identiteti razvil poglobljeno raziskovanje prekmurskih izseljencev in njihove pripadnosti.

Most med Porabjem in Ameriko

Zbornik Sledi Prekmurja čez ocean: izseljenske zgodbe o življenju Prekmurcev in Prekmurcev v Betlehemu v Pensilvaniji, ni le zbirka spominov. Je most med generacijami in med kraji. Spominja nas, da so tudi ljudje iz Porabja pustili svoj pečat daleč od doma in da so njihove zgodbe še vedno žive. Morda danes živijo v angleščini. Morda so prežete z ameriškimi izkušnjami. A v njih še vedno odzvanja nekaj domačega. In prav zato ta knjiga ni le pogled v preteklost, temveč tudi opomnik, kako globoko sežejo korenine. Vse do dna duše.

Vida Toš

Furt je rada štejala knjige

Štefka Bohar iz Kruplivnika v toj gorički vesnici, stera se drži k Občini Grad, žive že od svojih mlaščih lejt: »Gda sam bila ške mala nas je v našom rami živelo šest. Pauleg očo Franca in matere Julijane pa brata Cirila ške stari oča Rudolf pa stara mati Marija. Oča

diji. Brat Ciril, steri je sedem lejt starejši od mene, se je oženo in se je odselo od dau-ma. Tau so bili ške cajti, gda je nej bilau dosta mašinov in modernih škeri, tak ka je dosta dela trbelo napraviti z rokami. Smo pa dosta vsega pripauvali, tak ka je na jesen

dališko igralko, samo ka je nej dobila té prilike in je te zgotovila študij slovenskoga gezika in pedagogike. »Zatau ka je nej dobila prilike, ka bi delala kak leranca, se je zaposlila v Avstriji, gé dela ške gnesden. Ovači pa ma ona štiri mlajše. Laura je stara šestnajset lejt, Luka de tau sprtoletje slaviu 13. rojstni den, Eva ma sedem lejt, Žan, najmlajši, pa je star tri lejta,« je raztolmačila ponosna babica, stero leko spoznate tüdi tak, ka preštete kakšno njeno knjigo. Leta 2006 je vödala pesniško zbirko *Odsev goričkih bregov*, leta 2018 je napisala knjigo *Pravljica o gračkem zmaju*, leta 2021 pa zbirko 15 pripovejst z naslovom *Cesar se pelje*.

»Morem omeniti pokojno Anico Zidar, stero sam spoznala po srečnom naključji (véletlen). Ona je mela v novinaj Kmečki glas dosta svojih objavljenih tekstov in sam jo te ges pozvala. Gratali sva pajdašici. Ona je bila tista, stera me je spodbujala, mi davala volau, ka aj naj tüdi ges kaj napišem. Tüdi drügi so mi ali pa mi ške gnesden davajo volau, ka aj naj tau ške naprej

v novinaj Vestnik objavljeno eno kratko črtico z naslovom *Podoba mojih sanj*, pa tüdi v Kmečkom glasi so neka objavili. Tau mam ške vse krajdja-

stero je dobila za vse, ka je dobroga napravila na področji literarnoga, kulturnoga in etnografskoga ustvarjanja in za prispevek k ohranjanji kulturne dediščine.

Pred petimi leti, gda je bilau v okviru akcije Slovenija kvačka napravljenih več kak 200 grbov slovenskih občin, se je zglasila, ka napravi grb svoje domanje občine. »Gda sam zvedla za tau akcijo, sam pozvala našo županjo pa sam ji pravla, ka če dopisti, ka bi ge grb gračke občine nakvačkala. Vesela sam bila, ka so se odlaučili za sodelovanje,

vej pa ge rada kvačkam in redim drüga ročna dela že vse od mlaščih cajtov, gda me je za tau v šauli pri ročnodelskom krožki navdušila le-

Mala Štefka vküper s svojo družino

je mogo titi delat na tihinsko, vej pa smo meli málo paverstvo. Z mamo sta se spoznala na Koroškom, gé je on delo kak zidar. Mama, stera je bila doma na Pohorji, v kraji Brezovje pri Zrečah, je tüdi na Koroškom te delala. Po

zamenica bila tak puna, ka smo dveri komaj dozaprli.« Štefka Bohar se je po zgotovljeni osnovni šauli - prva leta je odila v šaulo v domanji vesnici, sledi pa te h Gradi - vpi-sala na srednjo ekonomsko šaulo v Murski Soboti, samo

Štefka Bohar je nakvačkala grb svoje domanje občine.

no,« pove sogovornica, stera je po tistom, ka se je njeni prvi zakon nej pršiko in je ostala sama s čerko, dobila veliko volau za pisanje: »Z mamo sva

si bile fejt blüzi, ali vse tisto, ka sam globoko v srci nosila, sam ji nej mogla povedati, tak ka sam tisto te zapisala.« Štefka Bohar je aktivna v domanjom Društvi žena in deklet Kruplivnik in je tüdi članica literarne sekcije Društva upokojencev Murska Sobota. Za svoje dela je dobila že dosta priznanj in nagrad. Ponosna je na plaketo občine Grad,

V družbi čerke, vnükov in moža

tistom, ka sta se oženila, sta prišla živet na očov dau-m. Sogovornica pravi, ka je očo že rano zgibila, vej pa je mrau, gda je meu samo 52. lejt: »Tau, zgaudilo se je leta 1982, me je fejt prizadelo. Z mamo, stera je bila tüdi s paverske družine, smo te vertivali na našoj gaz-

ka je po par kednaj šaulo tamnjala: »Brat se je odselo, malo po tistom je oča mrau, tak ka sam te rajši ostala doma na paverstvu.« Gnesden žive vküper s svojim maužom Stankojom in držino čerke Klementine, stera se je štejala vözašaulivati za gle-

delam,« raztolmači sogovornica in cujda, ka je te pripovejst v sebi nosila od tistoga mau, ka je ostala doma. »Furt sam rada štejala knjige in sam mela veliko poštüvanje do pesnikov in pisatelov. Ovači pa se spaumnim, ka sam mela že v osnovni šauli

Ročna dela jo pomirjajo.

si bile fejt blüzi, ali vse tisto, ka sam globoko v srci nosila, sam ji nej mogla povedati, tak ka sam tisto te zapisala.« Štefka Bohar je aktivna v domanjom Društvi žena in deklet Kruplivnik in je tüdi članica literarne sekcije Društva upokojencev Murska Sobota. Za svoje dela je dobila že dosta priznanj in nagrad. Ponosna je na plaketo občine Grad,

ranca Olga Frumen iz Sobote. Mene je tau delo, če sam bila vesela ali žalostna, furt pomirjalo in me ške gnesden. V svojom žitki sam dosta tauga že raztalala, spoj za darila,« je na konci ške raztolmačila Štefka Bohar.

Silva Eöry
Kejpi osební arhiv
Štefke Bohar

DA BI PORABSKI OTROCI VEČ TEKLI IN MANJ SEDELI PRED ZASLONI

V Monoštru deluje regijska pisarna Olimpijskega komiteja Slovenije (OKS). Njeno delovanje je usmerjeno predvsem v spodbujanje športnih dejavnosti med porabsko mladino ter krepitev povezav s slovenskim športnim prostorom.

Kot je povedal vodja pisarne Szabolcs Andrejek, je osrednji cilj programov vključevanje mladih v šport in gibanje. "Otrokom želimo ponuditi

narodni mladinski nogometni turnir, na katerem se je zbralo približno 300 mladih. Na turnirju so sodelovale ekipe iz Slovenije, Italije in Hrvaške, kar je prireditev spremenilo tudi v srečanje mladih iz širšega čezmejnega prostora.

Poleti športni tabor na Gornjem Seniku

V poletnih mesecih načrtujejo večje športno srečanje oziroma tabor, ki bo

dvojezično osnovno šolo na Gornjem Seniku, podobne dejavnosti pa načrtujejo tudi na dvojezični osnovni šoli v Števanovcih. V načrtu so skupne športne vadbe, plavalni tečaj v Monoštru ter druge športne aktivnosti, s katerimi želijo otrokom predstaviti različne možnosti športnega udejstvovanja.

Podpora iz Slovenije
Andrejek, sicer tudi žu-

alternativo preživljanju prostega časa pred računalniki in telefoni," je poudaril. Po njegovih besedah želijo z novimi športnimi programi spodbuditi več gibanja ter mladim omogočiti, da odkrijejo šport, ki jih zanima.

Mednarodni turnir v Monoštru

Dejavnosti so začeli razvijati lani, letos pa program poteka že v večjem obsegu. Februarja so v Monoštru pripravili med-

predvidoma na Gornjem Seniku. Program bo poleg nogometa vključeval druge športne dejavnosti, s katerimi želijo porabskim otrokom predstaviti način dela in športni sistem v Sloveniji ter jim ponuditi možnost, da se preizkusijo v različnih športnih disciplinah.

Šport tudi na dvojezičnih šolah

Del projektov poteka tudi v sodelovanju s šolami. Slovenski trenerji že prihajajo na vadbe na

pan Gornjega Senika, je še pojasnil, da delovanje pisarne financira Slovenija. Sredstva zagotavljajo urad vlade za Slovence v zamejstvu in po svetu, Olimpijski komitej Slovenije ter ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport.

Sedež pisarne je trenutno v Monoštru, kjer deluje v okviru slovenske skupnosti v hotelu Lipa. Po besedah Andrejeka pa si želijo, da bi ga v preselili na Gornji Senik.

Vida Toš

Evald Flisar, KUD Sodobnost International, 2024

POTOVANJE PREBLIZU Spovedi in izpovedi

»Med nami in naravno podobo sveta, dragi moji sopotniki, je stena skonstruirane resničnosti umetnih objektov, umetne svetlobe, umetnih vonjev, umetnih zvočkov. Okolje, v katerem živimo, nam posreduje, vsiljuje predvsem sporočila, ki ne izhajajo iz naravnega vira biološke stvarnosti, ampak so duhovne manifestacije drugih ljudi. Ker lahko reagiramo le na to, kar zaznavamo, reagiramo večinoma na arbitrarne, skonstruirane

informacije, ki jih sprejemamo, kot da so primarne in »resnične«, kajti evolucija nas je razvila v ljudi, ki verjamejo predvsem to, kar vidijo, vohtajo in slišijo. Čeprav večkrat pravimo, da nam televizija svet približuje, se mi zdi, da nam ga le še bolj oddaljuje,

kajti podobe, ki nam jih dobavlja, ne prikazuje sveta, kot je v resnici, ampak rekreiran, uokvirjen, pospešen, montažno preurejen svet.«

To je le ena izmed misli, o kateri Evald Flisar razmišlja na svojem potovanju od Ljubljane do Londona, na katero se je podal z avtomobilom. Celotno potovanje in razne misli, ki se mu med potjo porajajo v mislih, so opisane v knjigi z naslovom Potovanje preblizu – spovedi in izpovedi.

Voznik se med potjo pogovarja z bralci kot s svojimi sopotniki. Razpravlja o različnih tematikah, ki ogrožajo sodobni svet. Poudarek je na napačnem razumevanju večine tega, kar imamo za resničnost, pa še o sto in več stvareh, katerih žrtve smo postali.

Vsako poglavje je razmislek zase. Zato priporočam, da knjigo prebirate počasi. Da razmislite o opisanem in poskušate najti vzporednice z lastnim prepričanjem.

*Pripravila: Jana Balažič,
Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota*

porabje.eu

OD SLOVENIJE ...

Svoboda s predlogom razdelitve resorjev v koalicijska pogajanja

Gibanje Svoboda je pripravilo izhodišča za koalicijski sporazum ter prvi predlog razdelitve ministrskih resorjev, s katerima vstopa v nadaljnja pogajanja o oblikovanju nove vlade. Predlog predvideva 16 resorjev, od katerih bi jih sedem prevzela Svoboda, trojčku NSi, SLS in Fokus ponujajo tri, SD, Demokratom ter Levici in Vesni pa po dva. Ob tem so v stranki oblikovali tudi deset programskih prioritete, ki naj bi predstavljale skupne točke prihodnje koalicije. Kot poudarjajo, želijo z manjšim številom resorjev zagotoviti bolj učinkovito delovanje vlade, večjo preglednost in hitreše sprejemanje odločitev.

Stranki Resni.ca ponujajo ločeno sodelovanje pri posameznih programskih projektih, saj ta ne namerava vstopiti v vlado. Predlogi so izhodiščni in se lahko v nadaljnjih pogovorih še spremenijo. Predsednik Svobode Robert Golob bo v prihodnjih dneh začel posamične pogovore s predstavniki parlamentarnih strank, ki so se že udeležile prvih povabilnih srečanj, ponovno vabilo pa so naslovili tudi na NSi. SDS v koalicijska usklajevanja ne vključujejo.

Janša napoveduje možnost novih ugovorov

Državna volilna komisija je zavrnila še zadnji ugovor SDS o izvedbi parlamentarnih volitev in potrdila končni izid glasovanja. Na volitvah je največ poslanskih mandatov osvojilo Gibanje Svoboda, sledi SDS, v parlament pa se je uvrstilo skupno sedem list. Predsednik SDS Janez Janša je ob tem podvomil v legitimnost volitev in poudaril, da o nepravilnostih odločajo isti organi, ki so sodelovali pri njihovi izvedbi. Opozoril je na domnevne nepravilnosti pri predčasnem glasovanju, imenovanju volilnih organov in zmanjševanju števila volišč. V SDS možnosti nadaljnjih pravnih korakov ne izključujejo. Kot je napovedal Janša, bodo morebitne razpoložljive pravne poti tudi izkoristili. Ob tem ostaja odprto vprašanje, ali bodo izvoljeni poslanci po njihovem mnenju sploh imeli nesporan mandat.

Okusno tudi brezglutensko

Dandanes približno vsak stoti človek trpi za celiakijo, sistemsko boleznijo, pri kateri uživanje glutena pri osebah z genetsko nagnjenostjo pov-

Delavnico je vodila strokovnjakinja za živilsko tehnologijo Marija Horvat.

zroči avtoimunsko vnetje. Pogosto slišimo, da teh boleznij v preteklosti ni bilo, morda pa jih le niso prepoznali. Kljub temu lahko priznamo, da so ljudje nekoč, kljub skro-

Zelenjavni narastek

mnejši izbiri surovin, jedli bolj zavestno, raznoliko in hranljivo.

Prav takšno mentaliteto potrebujemo tudi v naših

sodobnih kuhinjah. Zato je Razvojna agencija Slovenska krajina skupaj s Kmetijsko-gozdarskim zavodom Maribor v sodelovanju z Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano organizirala gastronomsko delavnico, namenjeno pripravi brezglutenskih dobrot. Pod vodstvom strokovnjakinje za živilsko tehnologijo Marije Horvat so udeleženci spoznavali postopke priprave raznolikih brezglutenskih jedi: od slanih do sladkih.

Na jedilniku so bili ajdova in koruzna pica, brezglutenska slana pita (quiche), jogurtova torta ter koruzni keksi oziroma rogljički. Delavnice so se večinoma udeležili člani Društva porabskih slovenskih upokojencev. Poseben poudarek je bil namenjen uporabi alternativnih mok, kot so ajdova, koruzna in tatarska ajdova moka, ki predstavljajo osnovo brezglutenske prehrane in so jih naši predniki pogosto uporabljali, danes pa na njih pogosto pozabljamo.

Seveda je gospa Marija, že upokojena učiteljica, posebej poudarila pomembnost higiene, natančnost in prilagajanja receptov za osebe z intoleranco na gluten. Za pripravo popolnoma brezglutenske hrane

so potrebne tudi ustrezne razmere: kuhinjske in jedilne prostore je treba temeljito očistiti vsaj dan in pol pred pripravo, da se odstranijo vsi

Udeleženke so pridno pripravljale brezglutenske jedi.

morebitni delci glutena. Udeleženci so se najprej lotili priprave testa za pico, pri čemer so spoznali posebnosti obdelave ajdove in koruzne moke. Ti moki se obnašata

Pice, ki so bile pripravljene z ajdovo in koruzno moko.

drugače kot pšenična, zato zahtevata več pozornosti in natančnosti, da dosežemo ustrezno teksturo. Sledila je priprava nadevov iz svežih

in kakovostnih sestavin, kot so pelati, siri, šunka, zelena in začimbe. Veliko zanimanja je dobila tudi brezglutenska pita, v tujini zelo priljubljena jed, s špinacem, sirom in ajdovo kašo, ki je navdušila s polnim okusom in hranilno vrednostjo.

Posebno navdušenje je spremljalo sladki del delavnice. Priprava jogurtove torte z ajdovim biskvitom je udeležence očarala z lepoto, lahkotnostjo in svežino. Torto so obogatili z različnim sadjem, zato je bila kot iz prave slaščičarne. Prav

tako so se naučili oblikovati koruzne kekse in rogljičke, ki so jih prilagodili velikonočni tematiki in jih okrasili s čokolado.

Moramo priznati, da so bile vse te dobrote drugačne od tistih, ki smo navajeni z belo moko, a so bile izjemno okusne. Samo odprti moramo biti do teh novosti, ki morda niti niso novosti, saj nastajajo iz tradicionalne stare surovine.

Delavnica je dokazala, da je lahko brezglutenska prehrana raznolika, okusna in dostopna vsakomur. Udeleženci so domov odšli z novim znanjem, recepti in navdihom za nadaljnje ustvarjanje v kuhinji.

Noémi Illés

KDOR IMA CVETLICE RAD/STO MA RAUŽE RAD...

KO ZADIŠIJO ČEBULNICE

Vsako leto nas spomladi na vrtu, pa tudi v posodah, razveseljuje na stotine čudovitih čebulnic in gomoljnic. Kljub

pravi, da se je ta cvetlica dobila ime po lepem grškem mladeniču, v katerega se je zaljubila boginja Echo (Odmev).

cije, v mislih bomo sestavljali teksture in strukture, vedno znova bomo dodali še kaj, da bo zadovoljen tudi naš nos.

zato moramo biti pozorni na velikost čebulnice. Čebulica je v resnici zelo kratko, spremenjeno podzemno steblo z

Zlatičnice so bile pravi bum letos na razstavi v Pordenonu v Italiji.

Moderna namizna dekoracija iz volne in belih hrušic

temu pa je ena sama skoraj sinonim za pomladno cvetje. To je seveda tulipan, ki je resnična zvezda pomladnega vrta. Selekcija je ustvarila neskončno raznolikost sort,

Ker se mladenič ni zmenil za boginjo, je od žalosti izginila in naposled se je vračal kot odmev samo njen glas. Narcis je bil tako zaljubljen sam vase, da ni mogel odvrniti po-

Kot nepozaben dragoceni drobiž pri čebulnicah so dehteče hijacinte, hrušice, scile, vetrnice, zlatičnice, frezije ... Pravijo, da se ne smemo dolgo zadrževati v preteklosti,

mesnatimi luskolisti. V njih so nakopičeni škrob, sladkor, nekatere beljakovine in še druge življenjsko pomembne sestavine. Vse to si rastlina ustvari in nabere med rastjo.

Vpadljiva kombinacija

Dišeče frezije, primerne tudi za poročni šopek. Njihova vzdržljivost v vodi je dolga.

Nežnosti belih tulipanov se nikoli ne odrečemo.

ki poskrbijo, da se tulipanov nikoli ne bomo naveličali. Sorte tulipanov lahko razdelimo na tiste z enostavnimi in s polnimi cvetovi. Obe skupini pa lahko dodatno razdelimo na zgodaj in pozno cvetoče sorte. Poleg tulipanov so najbolj razširjene narcise. Legenda

gleda od svoje zrcalne slike v potoku. Ko je sam propadel, so ga bogovi spremenili v cvetlico narciso. Stare sorte narcis so odlična dekoracija v šopkih prav zaradi prijetnega vonja, nemalokrat tudi preveč močnega. Naše oči bodo vedno znova iskale pravo barvno kombina-

saj se nam mudi k čebulnicam in gomoljnicam, ki rastejo in cvetijo danes. Mudi se nam k delu in ustvarjalnemu načrtovanju, da bomo morda ponosni na bujno rast in cvetenje jutrišnjega dne. Čebulnice imajo v tleh nakopičene rezervne snovi za hitrejši začetek nove rasti,

Morda niste vedeli ...

Globina sajenja čebulnic mora biti prilagojena velikosti čebulice. Nad čebulo naj bo dvakrat toliko prsti, kot je čebula debela.

Besedilo Olga Varga
Foto: svetovni splet

... DO MADŽARSKE

Na Madžarskem rekord z električnimi avtomobili

V preteklem mesecu je več vozil z izključno električnim pogonom kot kadarkoli prej prejelo zeleno registrsko tablico – je na svoji strani na Facebooku sporočilo ministrstvo za energijo (EM). Marca je bilo na domačih cestah registriranih 4257 električnih avtomobilov. Ta kazalnik prej v najmočnejšem mesecu ni dosegel tri tisoč enot. Enako velja za osebna vozila, ki predstavljajo večino rasti in katerih število se je povečalo za 3894 – skupaj s tem je prejšnji mesec prišlo tudi do sto tisočega registriranega vozila z zeleno registrsko tablico. Po mnenju ministrstva je mogoče izstopajoče marčne podatke razložiti s potekajočim programom podpore podjetjem, prek katerega so podjetniški vozniki obogateli za več kot deset tisoč sodobnih in okolju prijaznih vozil.

Le 20 odstotkov Madžarov je občutilo izboljšanje

Na vprašanje, ali živite bolje, slabše ali enako kot pred štirimi leti, je le 20 odstotkov vprašanih odgovorilo, da je opazilo izboljšanje. 39 odstotkov ljudi pa čuti, da se je kakovost življenja v preteklih letih poslabšala, skoraj enako število (36 odstotkov) jih je izjavilo, da niso opazili nobene spremembe. Niti med volivci Fidesza niso v absolutni večini tisti, ki menijo, da živijo letos bolje kot pred štirimi leti. 44 odstotkov simpatizerjev Fidesza je odgovorilo, da imajo boljše življenje kot pred štirimi leti, in približno toliko jih je odgovorilo, da se njihov položaj ni spremenil, medtem ko je le 12 odstotkov med njimi poročalo o poslabšanju kakovosti življenja. Nasprotno pa je bil pri strankarskih nasprotnikih, pri simpatizerjih stranke Tisza, delež negativnih odgovorov 55-odstoten, pozitiven pa pri 8 odstotkih.

TAŠI JE KAK ŽENSKA, VSIGDAR SE MORAŠ SPRAVLATI Z NJIM

Prvin je velka čüda bila, gda se je prejk po vesi pelo en avto, ali kak so starejši pravli, motor. Tašoga reda je lüstvo venej na dvauri stalo pa tau je gledalo, kama se pela, pri sterom rami se stavi. Gnesden bi se človeki zmejšalo, če bi tau mogo gledati, zato ka motorov je puno, cejli den buvnjarijo gora, dola kak stržnjaufge. Če maš motor, maš brigo, če stane ali se kaj pokvari, te ga moraš popraviti, moraš meti tisti rezervni del, steri se je pokvaro. Tau se v trgovini za avtodele da küpti, v taši bauti, kak go István Ropos ma v Monoštri.

- Pišti, kelko lejt že tauma, ka rezervne dele odavlaš v Sipos bauti?

»Sedem lejt sem delo v bauti na ulici Deák Ferenc, v tau bauti petdvajsti lejt, tak ka vsevküp dvatresti lejt odavlam rezervne dele za avtoje.«

- Kak si grato prodajalec v bauti za rezervne dele Sipos?

»V novinaj Vas Népe je pisalo, ka iščejo lüstvo za prodajalce, te sem ge piso pismo, ka name bi brigalo. Za eno leto, gda sem že pozabo na tau, gnauk samo prišlo pismo, ka so me gorvzeli, če me še briga. Tau je bilau devetdesetštrtoga leta, februarja.«

- Kakšni je biu začetek?

»Sprvoga je malo težko bilau, zato ka tistoga ipa nej bilau računalnika, nej doma pa nej v bauti, depa najbola vejn itak tau, ka sem v Sombotel mogo odti vsikši den. Za en mejsec,

gda je firma Sipos v Varaši odprla bauto, te je že baukše bilau, nej mi je več trbelo v Sombotel odti. Te je še tak bilau, če je stoj kakšni

Pišti Ropoš dela v bauti z rezervnimi avtodeli, je privatnik.

rezervni del sto küpti za avto, te je en keden mogo čakati. Zato ka nej bilau računalnika, po telefoni sem naraučo pa te za en keden je avto pripelo, nej tak kak zdaj, ka vsikši den pride.»

- Kak so vedli v skladišči (raktár), kakšni rezervni del škeš naraučiti?

»Tak ka meli smo en katalog, gde smo vöpglednili številko tistoga rezervnoga dela, ka je nam trbelo, pa te tau številko smo po telefoni nutraprajli.«

- Ka je bilau, če so nej tisto poslali, ka bi trbelo?

»Te smo telefonerali, pa znauva smo en keden čakali, te je še tak bilau, nej tak kak zdaj, ka vsikši den pride avto, dostakrat na den dvakrat tö. Dobro, te je še zato menje avtonov bilau, kak gnesden, najbola samo opli, volkswagni,

lade, škode pa renaultje.«

- Kak tau, ka ste po sedmi lejtaj iz ulice Deák sé na ulico Kossuth prišli?

»Tisto bauto je Šipoš v arendi emo, leta 2001 je država nazajvzela pa vejš, sto je daubo tisti prostor? Nekdešnjoga politika Torgyán Józsefa žena. Te je tak bilau, ka gotovo bauto zaprejo pa brezi dela ostanem. Samo te so se ta stanovanja zidala, spodkar so pa prostore vönaredli za baute, tak je te Sipos s

svojo bautov es prišo. Tau ma je zdaj že petdvajsti lejt, s tauga te zadnji sedem lejt že kak privatnik pelam.«

- Kak tau?

»Zato, ka je Sipos tau bauto zapreji sto, on velke baute ma pa njema se je več nej splačalo stauv malov bautov spravlati. On mi je gorpravo, depa pito me je, če škem, te leko bauto ge tadale pelam. Tak dugo lejt že tau delam, ka drügo bi leko zdaj delo, sem si mislo. Tak je te Ropoš bauta gratala, tak sem te privatnik grato.«

- Telko lejt že tau delaš, leko bi prajli, ti tau že v malom prsti maš, nej?

»Vejš, kak je tau, gnesden je že spoj dosta fele avtonov, vsej rezervni delov ge tö ne poznam. Prvin tašo tö nej bilau, ka isti avto leko več fele rezervni delov ma z

več fele številkami pa z merami. Nej je vseeno, če je na bencin ali na dizel, kakšni menjalnik (sebváltó) ma, kelko kubikov ma, tak ka je dobro, ka zdaj že vse na računalniki mammo.«

- Če zazranka v devetoj vöri pridem sé k tebi pa naraučim rezervni del, gda leko pridem po nje-ga?

»Če v Somboteli majo, te je podnek tü, če samo v Budimpešti majo, te zadvečerek v tretjo, v štrtoj vöri pripelajo.«

- Prvin so se dostakrat ža-urgali, gda so kaj naraučili k avtona, ka je nej dobro bilau, nej je pasalo.

Bauta je v tistom tali Monoštra, ge je inda bila tržnica.

Kak je tau gnesden?

»Kak prvin tak gnesden je tau tak, ka je bola dragšo, tisto je bola baukšo tö. Če kakšni auspuh naraučiš, steri je bola fal, tistoga več moraš popravlati, gda ga gorakladeš, dragši, tisti bola pašejo.«

- Bilau je tak, ka je stoj v bauto prišo pa nej znau,

kakšni rezervni del bi trbelo naraučiti ali nej znau, kak se zove tisto, ka bi mogo küpti?

»Vse je bilau, še tašo tö, ka spoj nej znau, kakšni avto ma, samo telko, ka rdečoga. Mogo sem dokumente prositi od avtona, aj leko rezervni del naraučimo.«

- Prvin se je avto doma bola leko popravlo kak gnesden, nej?

»Prvin je tak bilau, če si emo tri klüče, si leko popravlo vse. Gnesden že doma nika ne more popraviti. Moraš ga pelati na servis, gde ga na računalnik dejejo pa te ti povejo, kakšo bajo ma, depa rejdko kaj šrajfajo, bola samo menjavajo.«

- Ka vse maš v bauti na polici?

»Olaj, akumulator, antifriz... tašo, ka se vsigdar išče, dosta vse nej, zato ka ne vejš, ka bi emo, ka do iskali. Depa ranč nej trbej, vejpa kak se že pravo, zazranka se narauči pa podnek je že tü.«

- Po telši lejtaj kak vidiš, steri avto trbej najmenje pa steroga trbej največ popravlati?

»Japunske avtone trbej vejn najmenje popravlati, italjanske, tiste več. Kak pravijo alfa romeo je taši avto, kak ženska, vsigdar se moraš spravlati z njim.«

Karči Holec

Od inda v gnešnji čas

ZIDINE PRIPOVEJDAJO

Divača za velko ves vala, v steroj železna pošcija na dvauje ide. Eden kraj doj do Trsta na Talanjskom pela,

pa istina, ka brezi dobre vole lidi iz Divače do toga nej bi prišlo. Najprva pa se je neka drugoga moglo

ka so na zemlej delali, so ram vekšoga napravli. Tak so se foringaši, na Krasi njim furmani pravijo, leko

točkar povejdano, ka aj se v »nauvoj« domačiji godi? Ram za mrtvoga vala, če v njem življenja nega. Zavolo

trbelo obrejditi, ka je muzej živeti začno. Za nauvo lice staroga rama je najvejšo skrb arhitekt Vojteh Ravni-

Tak je Škrateljnova domačija leta 1997 vögedala. Samo eške malo je trbelo pa bi se vküper sijnjola. Ranč leta 1997 se neka na velke vömini.

Ida Kravanja/Ita Rina je za nebesko lejpo žensko valala. Tau njoj je na velke na pauti do filma pomoglo. Je pa skrak toga eške velki talent mejla. Eške gnes se od nje na velke piše.

Škrateljnova domačija gnes kak Muzej slovenski filmski igralcov živé.

drugi kraj do Pule na Hrvaskom. Obadva varaša sta pri maurdji. Ranč zavolo te železne pošcije ali po naše štreke je v Divačo vnaugo lüjdi prišlo, steri so na štreki slüžbo daubili. Eden od tej je tüdi Jože Kravanja iz Bovca biu. S seuv je ženo Marijo pripelo. V Divači se njima je 7. julija 1907 čerka Ida narodila. Držina je v velkom rami živela, v sterom se je eške več držin držalo. Té ram gnes za trno poznanoga vala.

zgoditi. Leta 1992 so ram za etnološki spomenik razglasili. S tejm so leko do pejnez prišli. Depa stari »popravljeni« ram ne more samo tak stati. Neka se v njem mora goditi.

Indašnja Škrateljnova do-

stavili. Tam so se uni pa konji spočinauli, daubili za gesti pa piti. Zavolo toga je Škrateljnova domačija na dva tala bila raztalana. Ram s sobami pa krčmau

domanje Ide Kravanje so že vedli, ka za stejnami pa kaulak nji de muzej živo. Že smo pisali od toga, sto je Ida Kravanja bila. Za prvo slovensko zvezdo filma vala. Cejla Evropa go je rada mejla, zavolo lübezni je nej v Hollywood odišla.

kar emo. Leta 2011 muzej začne živeti. Tak je po leti 1945 Škrateljnova domačija znauva živa gratala. Najprva jo venej poglednimo. Cejli kompleks gnes rejsan trno lepau vögeda. Tüdi venej se v toplom lejpom vrejmeni filmi gledajo.

Na borjači se nam Ida Kravanja/Ita Rina pokloni.

Cejlo življenje prve slovenske zvezde filma se leko pogledne, se od njega čüje tö.

Škrateljnova domačija
Ta zidina gnes za najbolje stari ram na Krasi vala. Dokumenti nam pripovedajo, ka je leta 1678 Divača skur cejla dojz gorejla. Po tejm so lidge nauve rame začnili zidati. Samo eden iz tisti časov eške stodji. Občina Divača začne stari ram restavrejtrati, kak se tomi deli pravi. Zaprav, neje tau občina Divača delala, za tau pozvani lidge so velko delo obredli. Je

mačija je eške kak živa bila. V njej so verti krčmo pa »hotel« meli. Prva je železna pošcija prišla, so skauzi Divačo foringaši s konjami pa žmetnimi kaulami doj do maurdja vozili pa znauva nazaj šli. Zmejs med drugim so se tüdi v Divači stavili. Indašnji verti,

pa eške ram od vertov, kuj so eške štale bile zozidane. Kaulak vsega pa velki borjač geste. Borjač na Krasi dvaur znamenüje. Kak povejdano, takše se je v Škrateljnovi domačiji godilo, dokejč so nej lidge iz nje odišli. Druga velka bojna ji je odagnala. Kak

V tom časi je kak Ita Rina bila poznana. Pa zavolo nje zdaj v Divači Muzej slovenski filmski igralcov živé. Cejli pojekt muzeja je dosta pejnez proso. Na srečo so vnaugi rosagi kuj k projekti staupili. Zmejs med njimi se tüdi dalešnja Norveška najde. Velko delo je

Znutra pa, leko povejmo, je domanja Ida/Ita nazaj domau prišla. Muzej slovenski filmski igralcov nam po enom kraji od stare domačije pa življenja na njoj pripovedja. Na drugom kraji za »banko« slovenskoga filma vala.

Miki Roš

EVROPSKI MUZEJ ROMSKE KULTURE IN ZGODOVINE V MURSKI SOBOTI

Romi so ena najstarejših etničnih manjšin v Evropi, njihova zgodovina pa je dolga ter pogosto zaznamovana s težkimi življenjskimi razmerami in selitvami. Tudi na območju današnje Slovenije živijo že več stoletij in so danes pomemben del družbene in kulturne raznolikosti države.

nja in soustvarjanja družbe temelj odprtega sveta. Muzej je prostor demokracije in je tako prekmurski, slovenski kot evropski prostor dialog razvoja in kulture. V Sloveniji deluje veliko aktivnih romskih društev ter Zveza Romov, ki med seboj zelo dobro sodelujejo. To kaže, da se pripadni-

in iz jugovzhodne Evrope. Prvi pisni viri o njih na tem območju segajo v 15. stoletje. V teh zgodovinskih virih so jih pogosto imenovali Giganji, vendar gre za izraz, ki se danes večinoma ne uporablja več, saj ima lahko slabšalni pomen. Romi so skozi zgodovino pogosto živeli na robu družbe, velikokrat izključeni iz večinskega prebivalstva, omejeni pri naseljevanju ali celo preganjani. Kljub temu so ohranjali svojo kulturo, običaje in način življenja. Njihova zgodovina je prepletena s številnimi nasprotji. S svojo svojevrstno kulturo po eni strani očarajo ljudi z glasbo, barvami in temperamentom, po drugi strani pa so še vedno pogosto tarča predsodkov in diskriminacije. Prav zato je ohranjanje njihove zgodovine toliko pomembnejše.

Evropski muzej romske kulture in zgodovine ni le stavba, v kateri so shranjeni predmeti iz preteklosti. Je prostor spomina, pripovedi in tihega šepeta stoletij, ki so oblikovala življenje romskega naroda. Njegovo poslanstvo je ohranjati, raziskovati in predstavljati bogato zgodovino, jezik, tradicije ter umetnost Romov, pa tudi njihov neprecenljiv prispevek k razvoju evropske družbe. S tem muzej postaja prostor znanja, izobraževanja in dialoga ter most med preteklostjo in sedanjostjo, hkrati pa tudi osrednja točka zbiranja in predstavljanja romske kulturne dediščine. Obiskovalec, ki prestopi njegov prag, stopi v svet zgodbe. Pred njim se odpirajo prizori iz življenja romske skupnosti, kot so skromna bivališča, ki so nekoč dajala zavetje popotnikom, obrabljena obrtniška orodja, ki pričajo o spretnih rokah mojstrov, ter stara prevozna sredstva, ki so nekoč prevažala družine in njihove sanje po evropskih cestah. Njihovi tradicije, obredi in

različne obrti so nekoč predstavljali srce skupnosti. Danes, ko so mnogi izmed teh elementov že skoraj izginili, je še toliko pomembnejše, da jih muzej ohranja in predstavlja prihodnjim rodovom. Med eksponati niso le predmeti, temveč tudi melodije romske glasbe, ritmi plesov, vsakdanji predmeti, fotografije in drobni spomini, ki skupaj ustvarjajo bogato sliko materialne in duhovne dediščine. Vse to

besede iz lokalnih jezikov. V Sloveniji se uporabljata predvsem dve večji skupini romskih govorov, in sicer prekmurski romski govor, ki je močno pod vplivom madžarsčine, ter dolenjski romski govor, na katerega so vplivali južnoslovanski jeziki. Romski jezik se je dolgo časa prenašal predvsem ustno, zato ni imel enotnega standardnega zapisa. Danes pa sistematično potekajo prizadevanja za njego-

Romska naselja

V Murški Soboti so na začetku meseca marca odprli prenovljen Evropski muzej romske kulture in zgodovine. Muzej deluje sicer že od leta 2012 pod okriljem Zveze Romov Slovenije ter Inštituta za romološke študije. Tokrat pa so slovesno odprli nove in večje prostore, ki omogočajo razširjeno in dopolnjeno muzejsko zbirko. Muzej ima posebno vrednost za mlajše generacije, ki skozi razstave in zgodbe spoznavajo svojo zgodovino. Pomembno je namreč razumeti, kako so Romi živeli, od kod so prišli, kakšne običaje so ohranjali in kako so se s svojo edinstveno kulturo vključevali v širšo družbo. Ministrica za kulturo Asta Vrečko je ob odprtju novih prostorov poudarila, da ustanovitev takšnega muzeja nikakor ne sme biti samoumevna, četudi živimo v večkulturni družbi. Kulturne pravice so človekove pravice in sobivanje ni samo soobstajanje. Kulturne pravice so človekove pravice. Zato so pravice manjšin, njihova možnost sobivanja, sodelova-

ki romske skupnosti zavedajo prehoda v novo fazo razvoja, ki ne pomeni zgolj zagotavljanja osnovnih življenjskih razmer, kot sta streha nad glavo in plača, temveč tudi nekaj več – razvoj in negovanje kulture. Nova razširjena muzejska zbirka tako ni le razstava predmetov, temveč simbol spoštovanja in priznanja romski skupnosti.

Izvor Romov sega daleč v preteklost. Raziskave jezika, kulture in genetike kažejo, da njihovi predniki izvirajo s severozahodnega dela Indije. Približno med 9. in 11. stoletjem so začeli zapuščati to območje in se postopoma seliti proti zahodu. Na svoji poti so se pomikali skozi območja današnjega Irana, Armenije in Bizantinskega cesarstva, v Evropo pa so začeli prihajati okoli 14. stoletja. Zaradi dolgotrajnih migracij so se njihove skupnosti razširile po skoraj vsej Evropi, vključno z območjem današnje Slovenije. K nam so Romi prihajali predvsem z območja Balkana, Panonske nižine

Del razstave

vo ohranjanje in razvoj, saj je jezik pomemben del kulturne dediščine romske skupnosti. V današnjem času so Romi v Sloveniji priznani kot avtohtona narodna skupnost. Država jim priznava določene pravice, npr. pravico do romskega predstavnika v nekaterih občinah in podporo pri izobraževanju ter ohranjanju njihove kulture in jezika. Največ Romov živi v Prekmurju, na Dolenjskem, v Beli krajini in v nekaterih delih Štajerske. Evropski muzej romske kulture in zgodovine je zato več kot muzej. Je prostor, kjer se srečujejo zgodovina, umetnost in človeške zgodbe. Je tiho pričevanje o narodu, ki je skozi stoletja ohranjal identiteto – kljub številnim preizkušnjam. V muzejskih prostorih se preteklost ne izgublja – tam živi še naprej, kot melodija stare romske pesmi, ki še vedno odmeva skozi čas.

Mojca Polona Vaupotič

RAZGIBAJMO MOŽGANE

SKANDINAVSKA KRIŽANKA

AVTOR: MATJAŽ HLAJNIK		REPNO LISTJE, REPNO PERJE	OSLOVA SAMICA	STANJE, POLOŽAJ, STATUS	VOTLA MOČVIRSKA RASTLINA	BOJ, BITKA	MIRNO, ZADOVOLJNO ŽIVLJENJE	NIČVREDNEŽ, POSTOPAC
MESO Z GOVEJEGA HRBTA	8							
VZVIŠEN PROSTOR, ODER						9		
KIRURG ZA PLASTIČNE OPERACIJE								
... IN JANG					NOVINAR IN UREDNIK ŽERDIN USLUŽBENKA			7
PRAVLIČAR CHRISTIAN ANDERSEN								
POMOČ: BATALJA ETANOL NAVAR PLOVDIV		SPOTIKA, SPODŠ-LJAJ	SNOV, PRIDOB-LIENA Z VARUJEM	ETILNI ALKOHOL, VINSKI CVET	NEREŠEN, SMESEN DOGODEK 4. IN 6. ČRKA	NOTRANJA STRAN ROKE		
						TAKŠNOST		
SVETILO IZ VOSKA				6		ATA, OČE		
						PRETEP, TEPELJE		4
ZAŠČITENA PRAVICA DO IZUMA						FRANC. IGRALEC DELON LINDSAY LOHAN		
BRITANSKA PEVKA (RITA)	5				KOBILICA, KI SE SELI STARORIMSKI POZDRAV		VOJKO ANZELJČ VUE SE NAD OGNJEM	2
PEVKA TURNER			10		DRUGO NAJVEČJE MESTO V BOLGARJI JOHN DALL			
DREVE, GRMOVJE IV						3		1
						NARISAN OSNUTEK		
ANGLÉŠKA VIŠJA ALI VISOKA ŠOLA, KOLIDŽ	11							
						LEDENIŠKA DOLINA V JULJSKIH ALPAH		

Končna rešitev:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 2 10 7 11

SLOVENSKI UTRINKI

Nauvo oddajo Slovenski utrinkov si leko poglednete na televizijskem programu

Duna TV v četrtek, 23. apriliša, zrankoma v 6.52. Če zamidite, bau oddaja na programi znauvič na kanali

Duna World gnaki den zadvečerka v 13.28.

Magazin leko kisnej vidite na internetnom atrejsi:

<https://mediaklikk.hu/musor/slovenski-utrinki/>

Nutzakapčite tevene, mi vas čakamo!

TV SPORED

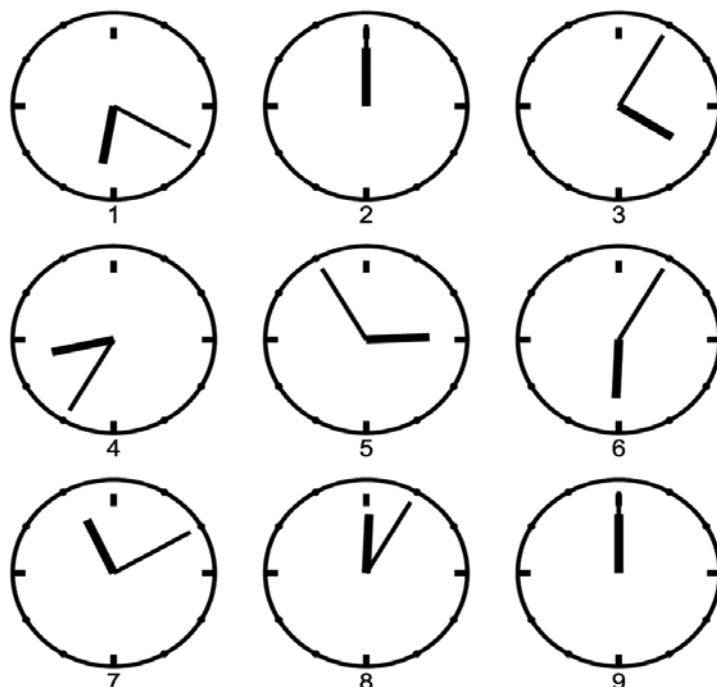
Na naslednji povezavi najdete pregleden spored TV Slovenija 1 in Slovenija 2 za izbran dan:

<https://tvspored.delo.si/>

SUDOKU

				8		1	3	
	4							9
		5	3	9	6	7	4	
5			6	4	2	8	1	
				7				
	7	1	9	3	5			4
	1	2	7	5	4	3		
7								2
	5	8		6				

ČASOVNE RAZLIKE

Med katerima dvema urama je najmanjša razlika?

VABILO

Prisrčno vabimo vse predšolske
in starejše otroke ter njihove starše

**dne 17. aprila 2026,
od 15. ure**

na otroški program vrtčevske enote
v Sakalovcih, ki deluje v upravljanju
Državne slovenske samouprave,
kjer bodo na voljo;

napihljiv grad, baloni, hot dog,
sladoled in druga
presenečenja

9983 Sakalovci,
Glavna pot 120

NARODNOSTNI DAN V VRTCU MONOŠTER

V vrtcu Monošter vsako leto
praznujemo narodnostni dan.
Na tako imenovani slovenski

pike.
Zgodba govori o majhni pika-
polonici, ki ni znala prešteti

min na slovenski dan.
Poleg skupin otrok in zaposle-
nih so nas v okviru hospitacij

dan se z nastopom predstavi-
mo ostalim osmim skupinam
otrok v vrtcu, vzgojiteljicam in
drugim zaposlenim.
Letos smo s slovensko skupino
Zvezdice pripravili dramatiza-
cijo zgodbe Pikapolonica in

svojih pik, zato je za pomoč
prosila rožice in živali.
Naš nastop je bil uspešen,
dobili smo veliko pohval. Vsi
otroci, ki so si ogledali našo
predstavo, so za spomin dobili
nalepko pikapolonice kot spo-

prišli pogledat tudi obe vzgoji-
teljici asistentki in druge vzgo-
jiteljice iz narodnostih vrtcev
ter svetovalka za narodnostno
šolstvo.

*Romana Trafela,
vzgojiteljica*

SOBOŠKI PÜŠPEK MEŠÜVO V ŠTEVANOVCAJ

Na nedeljo Božjega usmiljenja je nauvi soboški püšpek Janez
Kozinc mešüvo v cerkvi sv. Štefana Hardinga v Števanovcaj. So-
boška škofija s svojimi župniki pomaga slovenskim vörnikom v
Porabji. Gospod Dejan Horvat na mejsec gnauk mešüvle v Števa-

novci pa na Gorenjom Seniki, v Monoštri pa darüvle svete meše
gospaud Franc Režonja. Dapa duga lejta je ojdo v Števanovce gos-
paud Vili Hribernik, zatok smo bili veseli, ka je on tö somešüvo
z gospaudom soboškim škofom, ranč tak je bijo pauleg domanji
župnik Tibor Tóth tö. Evangelij je oznanjio diakon iz Sakalauvec
Róbert Császár. V svoji pridigi je gospaud škof izpostavo, če smo
bili z Jezušom v njegvi smrti, smo z Jezušom v goristanenji tö.
Tüdi če smo ovakši, če mamó ovakšo kulturo, gučimo ovakši ge-
zik, smo vsi eni v vöri pa v Ježuši.

Gospaudi škofi sta se za darüvanje meše zavalila domanji župnik
Tibor Tóth pa predsednica cerkveni kotrig Agica Holec, pri meši
je spejjo števanovski cerkveni pevski zbor Slovenske zveze pod
vodstvom kantora Gáborja Sebestyéna.

-MS-

SLOVENSKA MEŠA

*V nedelo,
19. apriliša
v 16. vöri bau
slovenska meša
v varaškoj
baročnoj cerkvi.*

Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem
Izhaja vsak četrtek

Založnik
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Nikoletta Vajda-Nagy

Naslov založnika in uredništva
H-9970 Monošter/Szentgotthárd, Gardonyijeva ul. 1
T: 0036 94/380 767
E: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk
TOPnet, d. o. o.
Kupšinci 49d, 9000 Murska Sobota, Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava,
Urad predsednika Vlade Madžarske, oddelek za
narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem
ter Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v
zamejstvu in po svetu.

Letna naročnina za Madžarsko 2.600 HUF,
za Slovenijo 22 EUR, za druge države 52 EUR oz. 52 USD.

Številka bančnega računa:
HU75 11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUHB

